

Уметничко-научно-наставном Већу ФМУ
Сенату Универзитета уметности у Београду

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
МР ЛЕНЧЕ НАСЕВ

*Педагошка делатност македонских композитора
Сотира Голабовског и Благоја Цанева*

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације мр Ленче Насев *Педагошка делатност македонских композитора Сотира Голабовског и Благоја Цанева*, у саставу: др Соња Маринковић, редовни професор ФМУ у Београду – ментор, др Гордана Каран, редовни професор ФМУ у Београду, др Милена Петровић, ванредни професор ФМУ у Београду, др Роксанда Пејовић, редовни професор ФМУ у пензији и др Нада Обрајан, доцент ФМУ у Београду, на састанку одржаном 20. 04. 2016. године усвојила је извештај којим се позитивно оцењује дисертација мр Ленче Насев. Извештај комисије садржи: биографске податке о кандидату, анализу докторске дисертације, критички осврт, оцену научног доприноса дисертације и закључак са предлогом за одобравање јавне одбране.

БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ

Мр Ленче Насев је рођена 27.04.1976. године у Штипу, Република Македонија. Дипломирала је 1998. године на Факултету музичке уметности, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ у Скопљу, на одсеку Музичке теорије и педагогије са хорским дириговањем. Године 2008. на истом факултету је одбранила магистарски рад „Музичката форма *Синфониетта ин Си* од Томислав Зографски – аналитички белешки“ и добила звање *VI/2*, магистар музичких облика и анализе.

Запослила се 1999. године као наставник музичке теорије, педагогије и виолине у Основној музичкој школи „Стеван Мокрањац“ у Кочанима. Године 2001. стиче диплому за учешће, са својим ученицима виолине, на 39. државном такмичењу ученика и студената музике од Удружења музичких и балетских педагога Републике Македоније. Од 2001. до 2009. године ради у ОШ „Гоце Делчев“ у Штипу, као наставник музичког образовања. Учествовала је више семинара и радионица у оквиру Пројекта за модернизацију образовања.

Мр Ленче Насев је 2009. године изабрана за млађег асистента на Факултету музичке уметности, Универзитета „Гоце Делчев“ у Штипу.

Од зимског семестра школске 2011/2012. године ангажована је на реализацији вежби на Факултету образовних наука, Универзитета „Гоце Делчев“ у Штипу.

Учешће на конференцијама:

1. Музичко научни скуп *Струшка музичка јесен, 2009. г. СОКОМ*, Струга, са радом „За музичката форма на „Синфониетта ин Си“ од Томислав Зографски – аналитички белешки“.
2. Научно стручни скуп *Улога музике у образовном процесу*, 2010. г., ФМУ, Универзитет Гоце Делчев – Штип, са радом „Предметот музичко образование во рамките на основното образование“.
3. Музичко научни скуп *Струшка музичка јесен*, 2010. г. СОКОМ, Струга, са радом „Музичката форма на ораториумот *Похвала Кирил и Методиј* од Томислав Зографски – синтеза на музички традиции“.
4. Научни симпозијум *Јосиф Ковачев и неговото време*, 2010. г. Универзитет Гоце Делчев – Штип, са радом: "Поглед кон животот и дејноста на Јосиф Ковачев – истакнат македонски педагог и реформатор од Штип“.
5. Меѓународни скуп *Култура и музика*, 2011, ИРАМ, Скопље, са радом, „Интеграцијата на ИКТ во музичкото образование“.
6. Меѓународни научни скуп *Традиција као инспирација*, 2011 г. Академија умјетности Универзитет у Бањој Луци, са радом, „За жанрот синфониета“.
7. Меѓународни научни скуп *School as a Factor in Development of the National and Cultural Identity and proEuropean Values: Education between Traditional and Modernity*, 2011, Педагошки факултет у Јагодини, са радом, „Use of Modern Learning Media within Music Education Lessons“.
8. Меѓународни научно стручан скуп *Релације физичког образовања и спорстив активности у васпитно-образовним организацијама (предшколских установа, основном, средњем и високом образовању) и у појединим друштвеним делатностима*, 2011 г., Федерација спортских педагога Републике Македоније, Велес, са радом, „Музика и движење“.
9. Музичко научни скуп *Струшка музичка јесен*, 2011, СОКОМ, Струга, са радом „Наставник по музичко образование – професија со отворени врати“.
10. Меѓународни научни скуп, *Васпитање и образовање измеѓу традиционалног и савременог* 2011. г. Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“ – Скопље, Охрид, са радом, „Musical education and the necessity of lifelong education“.
11. Меѓународни балкански конгрес образовања и науке *Савремено друштво и образовање*, 2011. г., Институт за педагогију, Филозофски факултет-Скопље, Охрид, са радом, „Systematic teaching in music education“.
12. VI Меѓународни научни скуп, *Српски језик, книжевност, уметност*, 2011. г. ФИЛУМ, Крагујевац, са радом „Македонска црковна музичка традиција“.
13. III Научно стручан скуп „Образовање у 21. веку“, 2011, Македонско научно друштво, Битољ, са радом, „Наставник по музичко образование-подготовка за реализација на изборните предмети во основните училишта“.
14. 10. Меѓународни научно стручан скуп, *Публиковање стручних и научних сазнања у физичком образовању и спортским активностима*, 2012 г., Федерација спортских педагога Републике Македоније, Велес, са радом, „Интеграцијата на музиката и тансот во училишниот курикулум“.

15. Струшка музичка есен, 14–16. септември 2012, Ленче Насев и Гоце Гавриловски, *Копачите и Пистивна* од Стефан Гајдов
16. Меѓународни научни скуп Дани Владе С. Милошевића, Бања Лука, 2013, „Белези на музичките традиции во Македонија низ вековите”,
17. „Могуќности за корелацију наставе музике и физичког васпитања”, БАРТФ, Ниш, 2013.
18. Меѓународни научни скуп Дани Владе С. Милошевића, „Поглед кон дејноста на Томислав Шопов – истакнат македонски диригент” (по повод 75 години од неговото раѓање и 45 години дејност)”, Бања Лука, 2014.
19. Првиот прирачник по музичко воспитание за работа со деца од предучилишна возраст *Детето, музиката и ние* од Васил Попдучевски, у: Соња Петровска (уредник), *Современото воспитание и образование – состојби, предизвици и перспективи*. Научно-стручна конференција со меѓународен карактер, Штип, Општина Штип, Комисија за образование, Совет на општина Штип, Факултет за образовни науки, 2015.

Објављени научни радови:

1. Насев, Л. (2009). За музичката форма на „Синфониетта ин Си“ од Томислав Зографски – аналитички белешки. *Музика*, XII, бр. 15, Скопје, 31–44.
2. Насев, Л. (2010). Музичката форма на ораториумот Похвала Кирилу и Методију од Томислав Зографски – синтеза на музички традиции, *Музика*, XIII, бр. 16, Скопје, 03–22.
3. Насев, Л. (2010). Предметот музичко образование во рамките на основното образование, *Годишен зборник*, Факултет за музичка уметност, Штип, I, бр. 1, 59–62.
4. Nasev, L. (2011). Systematic teaching in music education, *Book of proceedings (Ohrid 29. IX–1. X 2011)*, VI International Balkan Congress for Education and Sciences. Cyril and Methodius University Faculty of Pedagogy “St. Kliment Ohridski” – Skopje, Republic of Macedonia, Skopje, 1365–1368.
5. Насев, Л. (2011). Наставник по музичко образование-подготовка за реализација на изборните предмети во основните училишта, *Зборник на трудови*, Регионален собир со меѓународно учество (дигитално ЦД издание, Битола, 09 декември 2011), Македонско научно друштво – Битола.
6. Насев, Л. (2011). Наставник по музичко образование-професија со отворени врати, *Музика*, XIV, бр. 17, Скопје, 165–170.
7. Насев, Л. (2011). За жанрот синфониета, *Зборник радова, Традиција као инспирација*, Бања Лука, Академија умјетности и Музиколошко друштво РС, 363–378.
8. Nasev, L. (2012). Music and movement, *Research in kinesiology*, International Journal of Kinesiology and Other Related Sciences, Vol. 40 1/2012, Federation of the sports pedagogues of the Republic of Macedonia, Skopje, 101–105.

9. Насев, Л. (2012). Педагошката пракса во едукативниот процес на идните наставници по музичко образование, *Годишен зборник*, Факултет за музичка уметност, Штип, година 2, број 2.
10. Насев, Л. (2013). *Музичката форма на жанрот симфониета*, Скопје: Маска.
11. Насев, Л. (2013). „Могуќности за корелацију наставе музике и физичког воспитања”, у Драган Жунич и Миомира Ђурђановиќ (уред.), *Уметност и култура данас (Зборник радова)*, Факултет уметности, Ниш, 221–226.
12. Насев, Л. (2015). Поглед кон дејноста на Томислав Шопов – истакнат македонски диригент (по повод 75 години од неговото раѓање и 45 години дејност), у Соња Маринковиќ и Санда Додик (уред.). *Традиција као инспирација*. Бања Лука: Академија умјетности, Академија наука и умјетности Републике Српске, Музиколошко друштво Републике Српске, 117–128.

Учешће на курсевима и у радионицама

- Учешће у "Напредном курсу за коришћење ИКТ у наставно истраживачком процесу". Организатор: Центар за електронско учење при УГД – Штип (март, јуни и август 2010).
- Учешће са добијеним сертификатом у радионици одржаној 30.09.2010. године на тему: "Активно учење великих група: немогучност или изазов?". Организатор: Центар за каријеру при УГД – Штип у сарадњи са Америчким саветом у Скопљу.
- Учешће на курсевима "Integrating IT tools into teaching process" „Интегрисање на ИТ алата у наставном процесу“ одржаних под раководством проф. др Вилијам Ворик, јуна 2011.

Стручна делатност

1. Члан рецензионе комисије при МОН за четврти разред деветогодишњег основног образовања, као и за седми разред осмогодишњег основног образовања, еквивалентно са наставним програмом за осми разред из предмета Музичко образование, рецензирани седам уџбеника (4 за шести разред и 3 за седми разред) у 2009. години.
2. Члан наставно научног већа Факултета музичке уметности, Универзитета "Гоце Делчев" – Штип од 2009. године;
3. Саставни део Издавачког савета Редакцијског одбора и одговорних уредника Годишњег зборника (2010) Факултета музичке уметности Штип, година 1, број 1.
4. Креатор наставног програма предмета: *Свирање хорских партитура у трећој години* Средње уметничке школе, ангажована као спољни сарадник од стране Бироа за развој образовања 2010. године;
5. Креатор наставног програма четврте године Средње уметничког (музичко-балетске) образовања – образовни профил: музичар теоретичар, *Познавање*

хорске литературе, ангажована као спољни сарадник од стране Бироа за развој образовања, мај 2011. године.

АНАЛИЗА ДИСЕРТАЦИЈЕ

Тема докторске дисертације „Педагошка делатност македонских композитора Сотира Голабовског и Благоја Цанева“ припада области музичке педагогије, уже историјату музичке педагогије јер у фокус рада ставља истраживање педагошке делатности водећих македонских стручњака и композитора. Предмет докторске дисертације било је сагледавање улоге и доприноса двојице македонских композитора Сотира Голабовског и Благоја Цанева у процесу развоја македонске музичке педагогије, музичког образовања и у најширем смислу и културе. Потреба за оваквим истраживањем постоји јер, за разлику од истраживања посвећених педагошком доприносу водећих српских композитора (Васиљевић, 2000; Каран, 1993; Каран, 2010), у Македонији не постоје сродни радови. Досадашња истраживања из области музичке педагогије првенствено су се темељила на анализи уџбеника за почетну музичку наставу, истраживању организационих, дидактичко-методских и садржинских аспекта у вези са одређеним наставним темама у уџбеницима, затим, на анализи наставних садржаја у наставним плановима, програмима и уџбеницима и слично. Ауторка је стога поставила неколико кључних циљева свог истраживања: теоријски сагледати и анализирати педагошки рад македонских композитора Сотира Голабовског и Благоја Цанева; анализирати њихов ангажман у настави, објављену музичко-педагошку литературу, активности и њихово залагање за промене и побољшање система музичког образовања. Као специфичан циљ постављено је сагледавање степена утицаја других значајних југословенских музичких педагога на педагошку литературу Голабовског и Цанева; истраживање њихове повезаности, међусобних сличности и разлика у односу на методске поступке других аутора приликом стварања педагошке литературе; одређивање места и значаја у односу на њихове претходнике и савременике; сагледавање њихове улоге у развоју југословенске и македонске музичке педагогије, образовања и културе; као и поређење улоге српских и македонских композитора у развоју музичке педагогије.

Дисертација је написана на 181 страни (стандардним писмом величине 12 тачака), има 408 напомена, заснована је на 172 библиографске јединице, као и на архивским истраживањима. Садржи Апстракт/Abstract (2–5), Увод (6–8) и два централна поглавља (Развој музичке педагогије у Македонији: школе, значајни педагози, уџбеници, 9–50; Педагошки допринос Сотира Голабовског и Благоја Цанева развоју музичке педагогије у Македонији, 51–145), Закључак (146–153), Прилоге(154–170) и списак коришћене литературе и архивских докумената. Текст је опремљен са 27 илустрација, 11 табела, фотографије 3 архивска документа и 5 прилога.

У Уводу ауторка образложе разлоге за избор теме, представља предмет и циљ истраживања, полазне хипотезе, структуру рада, истраживачке поступке и методе. Истовремено указује да се у дисертацији постављају нова истраживачка питања из области историјата музичке педагогије и сагледавају процеси формирања система

музичког образовања у Републици Македонији, развој наставе, метода и педагошких принципа.

Прво поглавље рада, насловљено као Развој музичке педагогије у Македонији (школе, значајни педагози, уџбеници), поставља платформу за истраживање јер указује на развојне етапе у македонској музичкој педагогији и посебно на позицију делатности Голабовског и Цанева у тим процесима а у вези са реформама у образовном систему, наставним плановима и програмима, као и уџбеничком литературом за различите врсте и нове школе. Приказани подаци о историјату музичког образовања обухватили су период од 1918. године до почетка XXI века. Излагање је систематично организовано, са потпоглављима која су посвећена различитим типовима и нивоима школа (основно и средње опште музичко образовање, делатност музичких школа у Штипу и Скопју). Указано је на значај педагошке делатности прве генерације македонских музичара који су школовани у Београду (Гајдов, Фирфов, Хаџи-Николов, Прокопиев, Скаловски, Богданов-Кочко). Сагледане су промене у образовном систему које одликују две последње развојне етапе: заступљеност предмета из ове области, промене у наставним плановима и програмима, уџбеници, те ваншколске активности.

Друго поглавље је посвећено сагледавању педагошког доприноса Голабовског и Цанева. Уочено је да се они могу сматрати најзначајнијим протагонистима у музичком животу и да су развили вишеслојну делатност. Сотир Голабовски је радио као композитор, педагог, музиколог, палеолог, аутор уџбеничке литературе, музички продуцент, музички уредник и организатор музичких манифестација. Бавио се историјом македонске музике, медијевистиком и палеографијом. Примарна интересовања Благоја Цанева била су везана за композиторски и педагошки рад. Заједничко им је то што су током целог радног века били ангажовани као педагози на Факултету музичке уметности у Скопљу, Голабовски у области историје музике, а Благој Цанев на солфеђу. Истакнуто је да с обзиром на време у ком су деловали њихова педагошка активност има и југословенску димензију. У раду је стога посебна пажња посвећена питањима повезаности са српским музичким педагозима и уопште образовним процесима у Србији јер је констатовано да су они утицали на развојне токове, идејне и методичке концепте у Македонији. Ово обимно поглавље организовано је у три потпоглавља.

У првом, Педагошко-музиколошки опус, лик и дело Сотира Голабовског представљени су основни био-библиографски подаци везани за овог аутора, а нарочито издвојени његови доприноси контрапункту и историографији. У другом потпоглављу, Благоје Цанев – музички педагог и признати активиста, дат је сажет осврт на укупну делатност овог аутора. Потом су анализирани њихови доприноси уџбеничкој литератури и уопште развоју наставе на различитим нивоима образовања (потпоглавље Уџбеници и педагошка литература Сотира Голабовског и Благоја Цанева). Како се њихова делатност односи на различите дисциплине, појединачно су представљене и анализиране активности везане за општеобразовне и музичке школе. Прво је анализиран допринос уџбеницима за основне школе, са посебним освртом на заступљеност историје музике у основном образовању. Следи приказ уџбеника за средње школе, где је кључан допринос Голабовског. Анализа уџбеника за солфеђо Благоја Цанева оцењена је као значајни преокрет у историји музичке педагогије, јер је

битно иновирани у начину презентације наставних садржаја и у дидактичком приступу. Приликом анализе успостављане су паралеле са искуствима у српској музичкој педагогији, што је у раду доследно спровођено.

КРИТИЧКИ ОСВРТ РЕФЕРЕНАТА

Докторска дисертација мр Ленче Насев посвећена је сагледавању улоге и доприноса двојице македонских композитора Сотира Голабовског и Благоја Цанева у процесима развоја македонске музичке педагогије, музичког образовања и, у најширем смислу, и културе. Проучавањем њиховог музичко-педагошког рада – музичко-педагошких идеја Голабовског у настави историје музике и музичког образовања у основним и средњим школама, и Цанева, у настави солфеђа и музичког образовања у основним и средњим школама – створена је слика стања у педагошкој пракси, покренут је низ методичких, методолошких и историографских питања, предложена је периодизација развоја македонске педагогије која се односи на музику, компаративно су сагледавани развојни процеси у српском и македонском школству. Закључци поводом покренутих тема могу инспирисати стварање нових смерова развоја музичког школства у Републици Македонији и бити инспирација за будућа истраживања, нарочито у областима креирања музичког образовног система, профилисања наставних планова и програма, тумачења методских и дидактичких питања музичке наставе на различитим нивоима. Основна интенција ауторке била је да се преко добијених сазнања да допринос историјату македонске музичке педагогије.

НАУЧНИ ДОПРИНОС ДИСЕРТАЦИЈЕ И ЗАКЉУЧНА ОЦЕНА

Докторска дисертација мр Ленче Насев *Педагошка делатност македонских композитора Сотира Голабовског и Благоја Цанева* заснована је на обухватном истраживању педагошке праксе, уџбеника, стручних књига и приручника које су написали ови истакнути музички посленици. Како су они, у различитим областима, имали веома важну улогу у развоју послератне музичке педагогије у Републици Македонији, овај рад истовремено даје допринос не само разумевању њихових појединачних прилога, већ и укупно развојних процеса у македонској музичкој педагогији и зато се може констатовати да даје поуздану основу за даља истраживања на овом пољу. У раду је представљена динамична слика преображаја образовног система који се делимично развијао у југословенском контексту и стога је компаративно сагледавање са искуствима других република било неминовно. Констатовано је да је утицај српских музичких педагога и методичких и дидактичких искустава српске музичке педагогије био континуиран и изванредно значајан и анализирани су ове бројне међусобне везе и утицаји. Како су у склопу наставе музике организовани и хорови и оркестри, указано је на значај школа за покретање културног живота, осветљена је улога хорских фестивала и њихова веза са стваралаштвом македонских композитора. Показано је да је оснивање специјализованих школа било значајно за развој укупне музичке културе и подизање нивоа музичког знања. На основу критичке анализе радова и делатности Голабовског и Цанева извршено је вредновање, а хронолошки начин излагања омогућио је сагледавање њиховог места у

развојним процесима. Нарочита пажња посвећена је питању поставке наставе солфеђа на нивоу високог образовања, где је Цанев као једини професор на високој музичкој школи суштински обележио овај развојни пут. У дисертацији су покренута питања у вези са методичким и дидактичким аспектима уџбеника ових аутора и поново изведена одговарајућа компарација са искуствима из Србије. На основу анализа изведен је закључак да су уџбеници заснивани на јединственом методском поступку на различитим нивоима школа и извршена је њихова евалуација. Образложен је значај методског заокрета који се може уочити у уџбеницима за солфеђо.

Стога чланови Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације са задовољством предлажу Наставно-уметничко-научном Већу Факултета музичке уметности и Сенату Универзитета уметности да прихвате овај Извештај и покрену процедуру за јавну одбрану докторске дисертације мр Ленче Насев *Педагошка делатност македонских композитора Сотира Голабовског и Благоја Цанева*.

Комисија:

.....
Др Гордана Каран,
редовни професор ФМУ, Београд

.....
Др Милена Петровић,
ванредни професор ФМУ, Београд

.....
Др Роксанда Пејовић,
редовни професор ФМУ у пензији

.....
Др Нада Обрајен,
доцент ФМУ, Београд

.....
Др Соња Маринковић, ментор,
редовни професор ФМУ, Београд